

retshjælpsforsikringsdækning. I forlængelse heraf foreslås det at adskille fri proces og retshjælpsforsikring yderligere, således at der ikke skal gives fri proces, hvis ansøgeren har en retshjælpsforsikring, der dækker den konkrete sag. Samtidig foreslås det dog, at en person, der har retshjælpsforsikringsdækning, skal kunne ansøge om dækning af rimelige udgifter ud over forsikringens maksimum, hvis de øvrige betingelser for fri proces er opfyldt, og sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at sagsomkostningerne ikke har kunnet holdes inden for forsikringens maksimum.

Med hensyn til kompetencen til at give fri proces foreslås det, at domstolene skal bevilge fri proces i de tilfælde, hvor der ikke skal foretages en nærmere vurdering af udsigten til, at ansøgeren vil få medhold, og at kompetencen til at bevilge fri proces i andre tilfælde henlægges til Civilstyrelsen, samt at Civilstyrelsens afslag på fri proces skal kunne indbringes for en nyoprettet afdeling i Procesbevillingsnævnet, der skal behandle klager over afslag på fri proces.

Lovforslaget bygger på de dele af Retsplejerådets betænkning nr. 1436/2004 om reform af den civile retspleje III (Adgang til domstolene) (herefter »betænkningen«), som angår sagsomkostninger, retshjælp, fri proces og retshjælpsforsikring, og svarer i det væsentlige til Retsplejerådets lovudkast.

Forslaget om at forhøje de standardbeløb, der anvendes ved tilkendelse af sagsomkostninger til dækning af udgifter til advokatbistand, udmønter regeringens aftale med Dansk Folkeparti og Kristendemokraterne omkring forslaget til finanslov for 2005.

2. Sagsomkostninger

2.1. Gældende ret

2.1.1. Civile retssager påfører typisk parterne en række udgifter. I de fleste sager skal der betales retsafgift til staten. I mange sager antager parterne hver en advokat, som modtager et honorar for sin bistand. Mange former for bevisførelse medfører udgifter, eksempelvis syn og skøn. Endvidere kan en part have udgifter til transport i forbindelse med møder i retten eller skønsforretninger mv., og i samme forbindelse kan der være tabt arbejdsfortjeneste (eller udgifter til afløser). Endelig kan der være forskellige – normalt mindre – udgifter forbundet med retssagen, eksempelvis til kopiering, porto og telefon.

Retsplejelovens udgangspunkt er, at omkostninger forbundet med den konkrete sag skal betales af sagens parter, medmindre der er bevilget fri proces, jf. herom pkt. 4 nedenfor. Parterne skal således betale retsafgift

og alle egne udgifter i forbindelse med retssagen samt endvidere udgifter til bevisførelse, jf. ovenfor.

Parterne skal ikke betale udgifter, der vedrører retten og rettens personale. Parterne skal således ikke særskilt (dvs. ikke ud over retsafgiften) betale for løn til dommere og andet personale, honorar til sagkyndige dommere, brug af rettens bygninger eller transportudgifter (og rejsegodtgørelser) vedrørende rettens medlemmer for eksempel i forbindelse med en besigtigelse. Parterne skal heller ikke betale for forkyndelse i forbindelse med retssager, jf. retsplejelovens § 165, stk. 2, 1. pkt.

2.1.2. Retsplejeloven bygger på det princip, at parterne hver især foreløbig afholder deres egne udgifter, og at udgifter til bevisførelse afholdes af den part, der har anmodet om bevisførelsen, jf. retsplejelovens § 311, stk. 1.

Retsplejelovens regler om den *endelige* fordeling af sagsomkostningerne kan skematisk gengives således:

(1) Hovedprincippet er, at den tabende part betaler (§ 312, stk. 1). Dette gælder også ved appel (§ 317). Afvises sagen, anses sagsøgeren som tabende part (§ 313).

(2) Hæves sagen, afgør retten, hvordan der skal forholdes med sagens omkostninger (§ 312, stk. 4).

(3) Det samme gælder, når hver af parterne for en del taber og for en del vinder sagen (§ 316).

(4) Udgifter påløbet efter at den tabende part har tilbudt den vindende part, hvad der tilkommer denne, påhviler den vindende part (§ 312, stk. 5).

(5) Udgifter forårsaget ved tilregnelig fejl eller forsømmelse påhviler den part, der har begået fejlen (§ 319).

(6) Hovedprincippet (taberen betaler) kan fraviges ved aftale (§ 312, stk. 1).

(7) Hovedprincippet (taberen betaler) kan endvidere fraviges, hvis retten »i særlige omstændigheder finder skellig grund« dertil (§ 312, stk. 1).

Retsplejelovens regler om, *hvilke* udgifter der kan kræves erstattet som sagsomkostning, kan skematisk gengives således:

(1) Sagsomkostninger kan kun tilkendes med et bestemt beløb, der direkte fremgår af dommen (§ 312, stk. 2, 4. pkt.). Denne regel kan ikke fraviges ved aftale (§ 312, stk. 2, 5. pkt.).

(2) Udgifter til advokatsalær erstattes med et passende beløb, mens øvrige udgifter så vidt muligt erstattes fuldt ud (§ 312, stk. 2, 4. pkt.).

(3) Unødvendige udgifter erstattes ikke (§ 312, stk. 2, 1. pkt.). Selv om en bevisførelse viser sig ikke at oplyse noget i sagen, anses udgifterne hertil ikke allerede derfor som unødvendige (§ 312, stk. 3). Det